

Врховни поглавар Исламске заједнице у БиХ реис Мустафа еф. Церић већ годинама изазива велике недоумице око идентитета босанских муслимана, па, ипак, свака његова нова порука изнова продубљује не само недоумице међу муслиманима, већ и поделе између муслиманског и хришћанског становништва у БиХ. При томе је понекад заиста тешко одредити где реис Церић чини већу штету: уносећи смутњу међу сународнике који себе доживљавају Бошњацима/Босанцима или будући презир и ширећи неповерење код Срба и Хрвата.

К(ак)о се прави Британац у Босни?

« Ми смо Босанци по нацији, а по етничком одређењу смо Бошњаци. Кад кажемо да смо Босанци по нацији, то значи исто као кад би вам Енглез рекао 'ми смо Енглези по етничком одређењу, а по националном и државном уређењу смо Британци'. Е, и ми смо тако(...) Ми смо Босанци по националном одређењу, а по етничком смо Бошњаци. Зато Босанци могу бити различитих вера и различитих етничких група у Босни. Кулин бан је Босанац. Он није био ни Хрват, ни Србин, већ је то наш деда у којег ми треба да се угледамо», дословце је рекао реис Церић пред око 20 000 верника на свечаности која је одржана у Шареној џамији у Грачаници у недељу 13. јула [\[1\]](#).

Овом изјавом, готово као ни једном раније изреченом, реис Церић, сем смутње код муслимана и презира код хришћана, изазвао је и подсмех међу атеистима. Смишљајући како треба да изгледа неизграђено „босанство“, а затим изводећи акробатско поређење „босанства“ са националним осећањима становника Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске, врховни поглавар Исламске заједнице у БиХ „згодно“ је негирао националну одредницу Србима, Хрватима и Бошњацима, свдећи их на „етничке групе“ као Енглезе, Шкоте, Велшане и Ирце. Но, можда реисово „поређење“ није било баш ненамерно: можда је тај духовни вођа босанских муслимана мислио да, пошто у БиХ нема снажног кохезионог фактора међу три нације, он може бити нека врста „босанског краља“, слично као у Уједињеном Краљевству?! Свака врста поређења је, најблаже речено, неукусна, а носи посебну црту лудости уколико сам реис Церић можда помишља да се политички крунише и тако започне своју владавину над свим „етничким групама“ у БиХ. Таква владавина у реисовој изведби заснивала би се, дакако, на шеријатском праву: он то ни раније није негирао, иако је добро познато да се хришћанима у БиХ дизала коса на глави увек кад би реис или неко од његових сличномишљеника поменуо како су у време Отоманске империје тадашње власти „показивале висок степен толеранције према немуслиманима“ !?

Иако звучи још луђе од те констатације, вреди се поново запитати и да ли реису Церићу неко у Лондону није можда сугерисао да пореди тамошње „етничке групе“ са овдашњим конститутивним народима? Ако је то неко сугерисао, тешко је поверовати да је то чинио на начин на који је то изрекао „саветовани“ реис. Или је, пак, неко од британских помагача дошапнуо реису да то несрећно „поређење“ искористи тек као пуко средство до циља, односно: како би се Церић приближио за још коју степеницу више замишљеној столици „европског муфтије“, тј. врховног верског вође свих муслимана који живе у Европи, како је то већ замишљено под окриљем Форин офиса, тачније у њеној служби познатијој под скраћеницом ЕИВГ (Група за сарадњу с исламским светом), о чему смо раније већ писали [\[2\]](#).

Ове сумње наводе на опасну поруку народима који живе у БиХ: ако, дакле, „надлежне“ службе у британској влади не презају ни од „хушкања“ реиса Церића на изградњу „босанске нације“ по њиховим заједничким мерилима, и то зарад дугорочног циља пацификације муслимана на Острву кроз Церићево (не)формално „европско муфтијство“, онда би Срби и Хрвати, па чак и део Бошњака, могли озбиљно да посумњају да их Церић, уз помоћ својих британских пријатеља, и дословно хушка једне на друге.

Уосталом, такве сумње реис је непрестано будио годинама раније својим изјавама о наслоњености Бошњака на османско/турско наслеђе. Разлика је, дакле, тактичке природе: не би ли некако одагнао оштре критике због туркофилије, реис се у пројекту изградње „босанске нације“, на који, дакако, не полаже једини ауторска права, сада вратио коренима средњевековне „босанске државности“. Ипак, могло се јасно приметити како се реис Церић све више заплитао настојећи да што прецизније „утврди“ идентитет босанских муслимана. Елем, испод плашта реторике о средњевековним „добрим Бошњанима“ које је својим сународницима представљао као њихове заједничке претке, реис није могао - а можда није ни хтео - да сакрије своја искрена уверења да је идентификација са „добрим Бошњанима“ само помоћно средство за одржање мита о историјском континуитету босанске државе и у периоду турске окупације, односно у времену снажне исламизације „добрих Бошњана“. Ваљало је, дакле, исламски идентитет истаћи као доминантан у колективном сећању становника Босне и Херцеговине који себе доживљавају као Бошњаци/Босанци и, притом, убедити их да је сасвим природно што су њихови преци „добри Бошњани“ снажно пригрлили вредности својих освајача у тој мери да су њихови потомци постали готово несвесни својих неисламизираних предака. Односно: да им до свести допре једино делић према којем се - у интерпретацији сарајевских историчара - природно и историјско право на данашњу БиХ признаје само онима који се првенствено осећају као (над)национални Босанци.

Указивање „сјајне“ окупације

Но, прави куршлус настаје, односно, праве намере се назире, када баштиници ове бошњачке/босанске (над)националне школе почну мало искреније да говоре о својим осећањима. Најупечатљивији примери потичу управо од реиса Церића, а узбуњујући су тим пре што је реч о верском вођи босанских муслимана. Посебно је значајна његова порука на Шестом евроазијском исламском већу од пре три године, када је с поносом говорио о везаности за турског султана Мехмеда Фатиха, иначе познатог по томе што је

разорио средњевековну босанску државу. „Осећам се поносним што данас овде могу казати да се поносим што сам потомак Мехмеда Фатиха који је моје претке упознао са исламом [3], рекао је тада реис Церић. Његово потоње позивање на Кулин бана лицемерно је у мери у којој то сам реис објашњава пре неку годину. „Нека свима буде јасно да ми, добри Бошњани, имамо три лика, три видика, кроз који видимо себе и свет око себе. Први лик и наш видик је Мехмед Фатих који нас је научио да волимо ислам“ [4]

, рекао је, поред осталог, Церић, подсећајући да су остала два лика Гази Хусрев бег и - Алија Изетбеговић.

И тада је, посебно помињање султановог и Изетбеговићевог имена, било довољно Србима и Хрватима да наслуте где би се за њих завршили Церићеви „видици“, а још бољу прилику за лоше слутње реис Церић им је пружио пре непуне две године у обраћања локалним муслиманима приликом обнове порушене џамије у Рогатици, на истоку РС. !Овако кад вас видим, не могу да препознам који је Бошњак, а који је Турчин, јер сте сви исти, као да вас је једна мајка родила. Овде морамо бити једно, не можемо бити двоје и зато предлажем да сви ми овде будемо Турци(...) И ми јесмо Турци, по нашем повјесном сећању, повјесном одређењу, идентитету ислама који су нам Турци донели. Али, ми јесмо и Бошњаци“ [5], сликовито је објаснио реис Церић. А онда је ове године реис, изгледа, само обновио своје знање о тим „сјајним“ данима османлијске/турске окупације БиХ. „Турска је наша мати, тако је било и тако ће остати(...)БиХ има право и обавезу, заједно са Турском, показати лице ислама на коме се види вишевековна традиција толеранције и међуверског суживота“ [6]

, истицао је реис Церић.

Не треба, заиста, посебно подсећати да су све ове поруке наишле на ужас и презир међу Србима и Хрватима, колико вреди указати на макијавелистичку тенденцију коју у „босанском исламу“ протежира врх Исламске заједнице у БиХ предвођен својим реисом, а која је можда најјасније сажета у ранијој изјави једног од најснажнијих исламских ауторитета у земљи, Џемалудина Латића, у којој овај доцент сарајевског Факултета исламских наука поручује „да му је ближи муслиман из Малезије него Хрват са Ступа“ [7]. Након те поруке, о Латићевој „блискости“ Србима и осталим Хрватима сувишно је, изгледа, и говорити...

Елем, залажење реиса Церића и његових сличномишљеника у воде политичког ислама/исламизма није нелегитимно, али онда, истовремено, не би требало имати никаквих илузија према циљу којем теже Церић, Латић и остали. Ако се на кратко вратимо њиховом уздизању значаја турског наслеђа за идентитет босанских муслимана, онда је тај исламистички циљ изузетно јасан. Ако се, притом, подсетимо да је „кемалистичка“ Турска далеко од узора муслиманске земље за реиса Церића, а да је Мустафа Кемал Ататурк, најблаже речено, омражена историјска личност и међу босанским исламистима, онда изгледа поприлично јасно чему теже реис Церић и његови сличномишљеници. Реис Церић, заправо, указује босанским муслиманима на једну другачију Турску, каква се полако помаља под влашћу турских исламиста, али, истовремено, реисово указање сународницима код њихових хришћанских комшија буди

лоше слутње на време које је у колективном сећању хришћана на просторима БиХ углавном забележено по злу. То је, у суштини, кључни разлог зашто се реисово указање на „сјајно“ време окупације доживљава као опасно не само међу Србима и Хрватима у данашњој БиХ, већ и међу онима који себе описују пре свега као слободомислеће грађане, без обзира да ли се у политици идеолошки профилишу као, рецимо, леви либерали или, пак, као либерални националисти на све три стране.

Срби и Хрвати су, изгледа, већ одавно навикли на поруке реиса Церића и готово да више ни не реагују, ваљда с убеђењем да од духовног вође босанских муслимана ништа боље ни не могу очекивати. Још већу опасност у реисовим указањима, по сопствени концепт „босанске грађанске државе“, наслутили су либерални интелектуалци у Сарајеву. Повод за оштру реакцију нашли су у порукама бошњачких младића који су, након недавне фудбалске утакмице Хрватска-Турска, носили турске заставе и клицали „мајци Турској“ како у Сарајеву, тако и у Зеници и у још неким градовима у Федерацији БиХ с бошњачком већином. Тарик Хаверић је закључио да су бошњачки највијачи Турске „само следили“ поруке које им упућује њихова верска и политичка елита, примећујући како се „у јавном простору улаже невиђен труд да се Муслимани Турцима што више приближе и с њима изједначе, на афективном и историјском плану“ [8]. Ову врсту идентификације Асим Мујкић, један од најистакнутијих идејних заступника „босанске грађанске државе“, доживљава као озбиљан ударац тој идеји, између осталог, „зато што је то идентификација с окупаторском силом која је угасила босанску државност у петнаестом столећу и истребила бошњачко-муслиманску интелигенцију у заметку у деветнаестом столећу, на чијој негацији се темељи модерни политички идентитет Ататуркове Турске“

[9]

Напокон, израз колективног пристајања Бошњака „да се прво буде муслиман“ Емир Имамовић посматра као „увод у катастрофу“. „Када се ова земља једном подели, а све је мање разлога да се то не деси, хрватска територија биће део већ добро реформисане Хрватске, а српски - Србије. Оно између ће се можда формално звати Босна, али ће суштински бити европска верзија Газе, којом ће владати недодирљиви носилац ахмедије, потенцијално доживотни реис Мустафа Церић и они којима он да атест за политичко деловање“ [10], наводи Имамовић.

Један од оних који такав „атест“ већ увелико поседују јесте и муфтија са „периферије“ Исламске заједнице у БиХ, реис Муамер Зукорлић, главни муфтија Исламске заједнице у Србији, која је изабрала Сарајево као свој „духовни центар“. „Ми Турску доживљавамо као своју мајку која је пре сто година, зато што је морала, оставила своју децу. Сада долази да их види: Босну као најстарије дете, ово албанско што је ојачало и нас у Санџаку, као најмање и најмлађе дете, које се највише воли“ [11], изјавио је недавно Муамер еф. Зукорлић.

У његовој поруци није тешко препознати ехо порука Мустафе еф. Церића. Изгледа, међутим, да је свим тим порукама заједничка нада исламских верских вођа у повратак „сјајних“ времена окупације/колонизације, дакако, са свим политичким модификацијама

које носи време садашње, време у којем турски исламисти учвршћују власт и полако покушавају да шире свој утицај на балканске муслимане. Извесно је и да у Исламској заједници у БиХ и њеној „подружници“ у Србији не мањка расположења за прихватање и даље ширење тог утицаја; расположења које сарајевски филозоф Енвер Казаз описује као „спремност на аутоколонијацију бошњачког идентитета на рачун туркофилије“ [12] .

Но, у најмању руку је перверзно очекивати да Срби и Хрвати у БиХ буду неутрални према Церићевим и Зукорлићевим позивима „мајци Турској да поново пригрли балканске муслимане у своје наручје. Ако ништа, а оно би барем било поштеније да реис Церић и његови следбеници, испод плашта реисламизације, престану причати локалним хришћанима и атеистима бајковиту причу о њиховој „мултиконфесионалној“ БиХ. Инсистирање на изградњи такве „мултиконфесионалне“ БиХ неминовно води ка дестабилизацији ионако крхког „дејтонског консензуса“ и, у крајњој линији, може пре допринети разградњи и распаду дејтонске БиХ, неголи опстанку стабилне „јединствене босанске државе“. Елем, не треба пуно сумњати да би огромна већина Срба и Хрвата пожурила да се исели из такве државне творевине, а питање је само да ли би их тренутне околности могле спречити да са собом „понесу“ и свој комад земље.

[1] Ову изјаву реиса Церића пренео је интернет портал www.pincorn.info

[2] Слободан Дурмановић, Исламски радикализам и терористичка претња у БиХ, НСПМ, вол. XIV (2007), но. 1-2

[3] Политика

[4] Исто.

[5] Исто.

[6] Сарајево, 27.6.2008.

[7] Исто.

[8] Исто.

[9] Исто.

[10] Исто.

[11] Политика, Београд, 17.7.2008.

[12] БХ Дани, Сарајево, 27.6.2008.